

YHYRES

YHYRES kokoaan suurempi

YHYRES-kehittämisyhdistys ry:n
paikallinen strategia vuosille 2023-2027

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	1
1.1	YHYRES ry elinvoimaisuuden rakentajana	1
1.2	Strategian tavoitetilä	2
2.	Strategian valmistelu yhteistyössä	2
3.	Toiminta-alueen kuvaus ja nykytilan analyysi	3
3.1	Kulttuurimaisemien ja itsellisten ihmisten Kyrönmaa	3
3.2	Yrittäjyyden ja yhteyksien Kyrönmaa	5
4.	Kehittämistarpeet	5
5.	Kehittämistoiminnan painopisteet	8
5.1.	Poikkileikkaavat teemat	9
5.2	YHYRES kotona ja kylillä	9
5.3	YHYRES vahvaa yrittäjyyttä	11
5.4	YHYRES uudistavaa yhteistyötä	12
5.5	Kehittämissstrategian yhteenveto	14
6.	Rahoitussuunnitelma	14
7.	Toimeenpanon kuvaus	16
7.1.	Hallinto	16
7.2.	Verkostoituminen	17
7.3.	Aktivointi	17
7.4.	Viestintä	18
8.	Seuranta ja arviointi	18

Liite 1: Kuvaus osallistavasta valmisteluprosessista

Liite 2: Dynaaminen verkostanalyysi

Liite 3: ELY-Leader yhteistyösopimus (sis. tukikelpoisen maaseutualueen kartta) (viimeistään 14.10.2022, maa- ja metsätalousministeriö ohjeistaa yhteistyösopimuksesta myöhemmin)

Liite 4: Kuntarahasitoumukset (viimeistään 14.10.2022)

Liite 5: Rahoitettavien hankkeiden valintakriteerit (viimeistään 31.12.2022, maa- ja metsätalousministeriö ohjeistaa valintakriteereistä myöhemmin)

1. Johdanto

Strategian tavoitteena on ohjata Kyrönmaan kehittämistä Leader-toimintaryhmänä toimivan YHYRES-kehittämisyhdistys ry:n (jäljempänä YHYRES ry) puitteissa. Strategia on laadittu laajassa yhteistyössä alueen toimijoiden ja asukkaiden kanssa.

1.1 YHYRES ry elinvoimaisuuden rakentajana

YHYRES ry on koonnut kyrönmaalaiset yhteiseen kehittämistoimintaan jo yli 20 vuotta pitäen yllä alueen yhteishenkeä hallinnollisten rajojen muuttuessa. Se on ainoa seudun kuntarajat ylittävä ja kunnat aluekehitystyöhön yhdistävä toimija. Kyrönmaan alue on toimivan kokoinen paikalliseen kehittämiseen. YHYRES ry vaikuttaa Pohjanmaan maakunnan kehittämiseen ja Kyrönmaan näkemysten esille tuomiseen maakunnan yhteistyöryhmässä ja sen sihteeristössä, joissa muuten seutukunnan edustus on vähäinen.

YHYRES ry toimii alueen kylien katto-organisaationa ja kylätoiminnan ylläpitäjänä. Toiminta-aikanaan yhdistys on tuottanut erinomaisia tuloksia, joista esimerkkinä ehkä kaikkien aikojen menestyneimmän maaseutuohjelmasta tuetun yrityksen Kyrö Distilleryn alkurahoitus. Vaasassa YHYRES ry:n tavoitteena on toteuttaa paikallislähtöistä kaupunkikehittämistä yhdessä Aktion Österbottenin kanssa. Pohjanmaan Järjestöneuvottelukunta on vedonnut maakunnan eri rahoittajiin, jotta asukaslähtöinen paikalliskehittäminen kaupungissa saisi mm. ESR-rahoitusta. Interreg Aurora uutuuena tarjoaa rahoitusta pienhankkeisiin myös kaupungeissa. Vaasan ja Uumajan kaupunkien kv-yhteistyö antaisi lisäpotkua kansainvälisten yhteistyöhankkeiden toteuttamiseen YHYRES ry:n alueella Leader-rahoituksellakin, sillä kylien kehittämishankkeissa on pitkään rakennettu yhteyksiä Ruotsin Länsipohjaan.

YHYRES ry:n saavutettavuutta edesauttaa sopivan pieni alue, jonka keskellä sijaitsee viihtyisä toimipisteemme. Kynnyksemme on matala, kysyjille vastataan ja avun tarvitsijoita autetaan. Olemme samalla aaltopituudella ja puhumme samaa kieltä alueen asukkaiden kanssa. Osallistumme joka kunnan kesämarkkinoille, järjestämme tapahtumia itse tai yhteistyössä kylien yhteisöjen ja Vaasanseudun Kehitys Oy VASEKin kanssa. Vuosittain on oltu mukana useissa tapahtumissa kuten Lähiruokatori, Popup ravintolapäivä, Avoimet markit, Kyrönmaan pihakirppikset ja Marrasmarkkinat.

Sosiaalisessa mediassa olemme aktiivisia paitsi omalla Facebook-sivullamme myös kuntien ja kylien puskaradioissa. Yhdistystoimijoille tarjoamme erilaisia koulutuksia yrityksen perustamisesta aina visaisiin verokysymyksiin. Kehittämissuunnittelija toimii kyläasiamiehenä, joka aktivoi hanketoimintaa yhdistysten hallitusten kokouksissa. Myös opintomatkat hyvien käytäntöjen lähteille kuuluvat aktivointitoimiimme. YHYRES ry toimii kylien kattojärjestönä, koska alueemme kylät eivät tunne identiteetiltään kuuluvansa EP:n Kyliin tai Svenska Österbottens Byariin.

Yli 20 vuoden toimintamme aikana olemme jatkuvasti paitsi oppineet itse, myös innostaneet alueemme asukkaita hakeutumaan uuden pariin. Jo ensimmäisellä ohjelmakaudellamme lähdimme rohkeasti paitsi rahoittamaan, myös kokeilemaan professori Hannu Katajamäen ideaa maaseudun palvelusopimuksesta. Siitä lähtien olemme pitäneet yliopisto- ja oppilaitosyhteistyötä yllä. Tutkimuksellista pohjaa YHYRES ry:n ja Kyrönmaan tulevaisuuden suunnitteluun saimmekin Vaasan yliopiston aluetieteen opiskelijan pro gradu -tutkielmasta.

Nuorille kotiseudun tulevaisuudella on erityisesti merkitystä, joten nuoret ovat pysyneet YHYRES ry:n läpileikkaavana teemana koko yhdistyksen olemassaolon ajan. Yhdistykselle on perustettu nuorisajaosto. Samoin otettiin käyttöön kuntien rahoittama nuorten porukoiden oma tukimuoto, nuoriso-Leader. Tämä laajennettiin käsittämään myös alle 29-vuotiaiden yritystoiminnan rahoitus.

Yhdistyksen nuorisajaosto hakee erilaisia tapoja tavoittaa kohderyhmänsä. Se järjestää nuorille tapahtumia, esim. diskoja. Olemme tehneet koulukierroksia selvittääksemme mitä nuoret haluavat ja innostaaksemme heitä mukaan aluekehittämiseen. Kerromme toiminnastamme kuntapäätäjille niin kokouksissa kuin iltakouluissakin. Vierailimme mielellämme yrityksissä ja kerromme yritystoiminnan edistämisen keinoista yrittäjäyhdistysten kokoontumisissa. Yhteisen hyvän tavoittelu on innostanut alueemme yrittäjäyhdistykset yhdessä toteuttamaan Nuori Yrittäjyys Kyrönmaa -hanketta, joka vasta reilu puoli vuotta aktiivisesti toimittuaan on jo tavoittanut hyvin alueen nuorisoa ja innostanut nuoria yrittäjän polulle.

YHYRES ry tukee alueen yrityksiä, erityisesti pienyrittäjyyttä. Pönkä-pientuki on YHYRES ry:n oma rahoitusväline mikroyritysten pienille kehittämis- ja investointitoimille. Tuki on tarkoitettu erityisesti yrittäjyyden alkuvaiheeseen ja se myönnetään vain YHYRES ry:n jäsenyrityksille. Vaasan Seudun Kehitys Oy VASEK on erittäin tärkeä kumppani yritystoiminnan kehittämisessä. Yhteistyön positiivinen vaikutus on huomioitu myös Pohjanmaan ELY-keskuksen yritystutkijoiden keskuudessa.

Esimerkkinä paikallisesta yritystuesta on RyeRye Oy. Rahoitimme yritystoiminnan edellytysten selvityksen ja vähän myöhemmin ensimmäisten tislauksennäytteen hankinnan, kun rahoitusta ei löytynyt pankeilta eikä TEKES:ltä. Loppu onkin suomalaista alkoholiteollisuuden historiaa ja firma tunnetaan maailmalla nimellä Kyrö Distillery. Muita innovatiivisia yritysten hankkeita ovat Labrys Oy:n täysin uudenlainen värähtelyhallinta eli jousitus sekä Sugar Daddies Oy:n mehiläistalouden pesäseurantajärjestelmä.

Pidämme innovatiivisuutta ja tulevaisuussuuntautuneisuutta tärkeänä. Toimintaympäristössä tapahtuu muutoksia jatkuvasti, joten energiaa ei kannata hukata muutoksen vastustamiseen, vaan pyrkiä hyödyntämään, jopa ennakoimaan tulevia muutoksia. Parhaiten tämä tapahtuu ottamalla koko alueen väestö vauvasta vaariin ja yrittäjästä virkamieheen yhdessä mukaan valmistautumaan muutokseen.

1.2 Strategian tavoitetila

YHYRES ry:n paikallinen strategia nojaa vahvasti Leader-toiminnan peruspilareihin. Kehittämistarpeet nousevat alueen asukkailta ja toimijoilta paikallislähtöisesti. Yhteisöllisyys sekä yrittäjyys ovat Kyrönmaan kehittämisen keskeisiä arvoja, joiden edistäminen vahvistaa paikallista identiteettiä. YHYRES ry:n missiona on mahdollistaa Kyrönmaan elinvoimaisuuden kehittäminen sekä rakentaa aktiivisesti verkostoja alueen kehittämisen hyväksi.

ARVOT	Alue- ja paikallislähtöisyys, elinvoimaisuuden kehittäminen, yrittäjyyden edistäminen, yhteisöllisyys, mahdollistaminen, paikallisuus
MISSIO	YHYRES ry toimii Kyrönmaan kehittämisen mahdollistajana, aktiivisena verkostojen rakentajana ja elinvoimaisuuden kehittäjänä.
VISIO 2027	Fiksulla kumppanuudella rajojen yli toimiva Yhyres ry luo elinvoimaa ja viihtyvyyttä Kyrönmaan asukkaiden, yritysten ja koko alueen hyväksi.

YHYRES ry on rakentanut vision vuoteen 2027 osallistavan yhteistyön avulla. Pieni alue rakentaa fiksuja kumppanuuksia yli rajojen, jotka se valjastaa elinvoiman ja viihtyvyyden kehittämiseen Kyrönmaalla. Aktiivinen yhteistyö on toiminnan ytimessä ja sen vahvistaminen käynnistettiin monipuolisella ja osallistavalla strategiatyöllä 2019-2022.

2. Strategian valmistelu yhteistyössä

YHYRES ry toimii Kyrönmaan alueen keskeisenä kehittäjänä, joten strategiaa valmisteltiin laaja-alaisessa yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Sidosryhmiä osallistettiin erilaisissa tilaisuuksissa ja etätapahtumissa, joissa luotiin ymmärrystä nykytilasta, tulevaisuuden muutostekijöistä ja kehittämiskohteista. YHYRES ry:n hallitus toteutti verkostoanalyysin jäsenten kanssa. Kesällä 2020 toteutettiin kaikille kumppaneillemme sidosryhmäkysely. Sidosryhmien näkemyksiä jäsenettiin dynaamisen verkostoanalyysin avulla, jossa tunnistettiin paikalliset, alueelliset, kansalliset ja kansainväliset kumppanit sekä aluekehityksen nykytila ja tulevaisuuden suunta.

Asukkaiden toiveita kehittämiskohteista kerättiin strategiatyön pohjaksi alueen kuntien markkinoilta kesästä 2017 lähtien. Kesällä 2020 jatkettiin koronan vuoksi virtuaalisesti teemalla "Markkinaton kysely". Vastauksia kertyi yli 900. Vaasan yliopiston opiskelija toteutti pro gradu -tutkielman "Paikkaperustaisen kehittämisen tekijät ja näkijät. Case YHYRES-yhdistys maaseudun kehittäjänä vuonna 2030" yhteistyössä YHYRES ry:n kanssa. Pro gradu -tutkielman tulevaisuusnäkökulma antoi hyviä eväitä strategiatyöhön.

Syksystä syksyyn 2019 – 2020 järjestettiin kolmet yhdistystreffit kentän ajatusten kuulemiseksi. Joka kunnassa järjestettiin oma Kyläparlamentti elokuussa 2020. Tilaisuuksissa kerättiin tietoa asukkaiden näkemyksistä henkilökohtaisilla keskusteluilla ja kirjallisilla palautteilla esim. täyttämällä YHYRES-ystäväkirjaa. Hankkeiden toteuttajat saivat näkemyksensä esiin kevään 2020 vaikuttavuusarviointikyselyllä.

Syksyllä 2020 nuorisosaasto teki oman strategiansa. Kylien näkemyksiä koottiin Onnellinen kylä 2030 -työpajassa. Täysin uutta lähestymistapaa kokeiltiin Tussitaiturien johdolla, kun yhdistyksen tiloissa järjestettiin Löytöretki-työpaja. Myös sähköinen osallistuminen oli käytössä: Unelmien Kyrönmaata rakennettiin avoimen Padlet-työskentelyn avulla yhdessä kuntalaisten kanssa vuoden 2019 marraskuun lopusta lähtien. Työskentelyn tuloksena syntyi 40 ideaa kesäkuuhun 2022 mennessä.

Yrittäjien näkemyksiä on kerätty henkilökohtaisissa tapaamisissa paitsi YHYRES ry:n henkilöstön myös VASEKin yritysasiamiehen toimesta. Ideoita kerättiin yrittäjiltä runsaasti. Toukokuulla 2022 haastateltiin vielä Isonkyrön Yrittäjien nykyistä sekä Vähänkyrön Yrittäjien (osa Vaasan Yrittäjiä) entistä ja uutta puheenjohtajaa kuntien yrittäjien viimeisimpien näkymien huomioimiseksi. Laihian Yrittäjien hallitus antoi oman panoksensa kokouksessaan kesäkuussa. Tulevaisuuden näkymien kannalta erittäin arvokkaan panoksen antoi Nuori Yrittäjyys Kyrönmaa -hanke, jonka vetäjä keräsi tietoa hankkeessa toimivilta nuorilta.

YHYRES ry:n strategian laadinnassa on otettu huomioon aluestrategiat ja se onkin soveltuville osin yhteensopiva muiden strategioiden kanssa. YHYRES ry osallistui Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskusten kehittämisohjelmatyöhön sekä Pohjanmaan maakunnan strategiatyöhön. Yhdistys osallistui myös Älykkäät Maaseudut –webinaareihin Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla.

Keväällä 2022 YHYRES ry järjesti Tervajoen Toukolassa asukkaille, yrityksille, yhdistyksille ja kunnille työpajan toimenpiteiden kehittämiseen ja painopisteiden työstämiseen. Strategiaa arvioitiin ja toimenpiteitä priorisoitiin kohde- ja sidosryhmille järjestetyssä etätalaisuudessa. Strategia lanseerataan webinaarissa yhdessä alueen toimijoiden kanssa. Yhdistyksen hallitus ja henkilöstö analysoivat kehittämistyön ja ohjelmakauden 2014-2020 tuloksia ja kokemuksia yhteistyössä Vaasan ammattikorkeakoulun Muotoilukeskus Muovan kanssa. Myös viestintästrategia saatettiin ajan tasalle ja nuorisostrategiaa täsmennettiin.

3. Toiminta-alueen kuvaus ja nykytilan analyysi

Noin 17000 asukkaan Kyrönmaa on historiallisesti ja identiteetiltään erottuva alue, joka toimii sillanrakentajana kahden maakunnan Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan välillä. Kyrönmaa muodostuu itsenäisestä Laihian kunnasta ja Vaasan kaupunginosasta Vähästäkyröstä Pohjanmaalla sekä itsenäisestä Isonkyrön kunnasta. Isokyrö vaihtoi Etelä-Pohjanmaan maakuntaan 2021 alussa ja Vähänkyrön maaseutumainen kunta liittyi Vaasaan 2013.

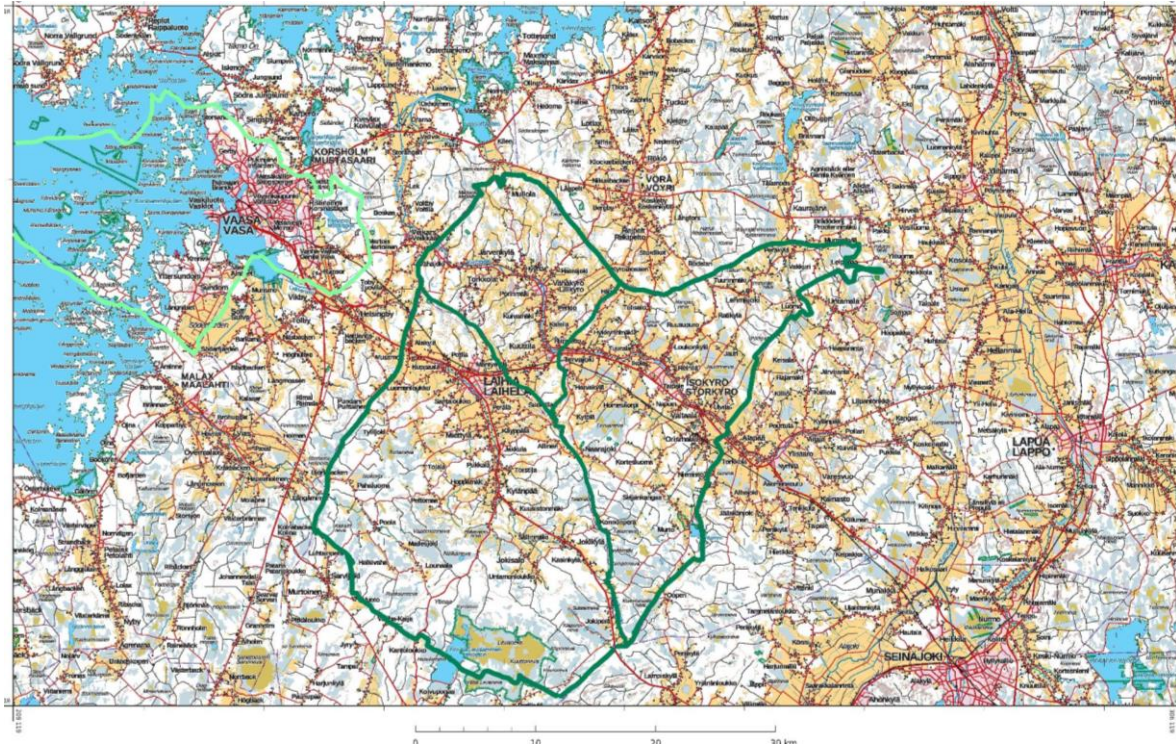
Hallinnollisista rajoista huolimatta alueella on vahva paikallinen identiteetti: yritteliäs ja itsellinen Kyrönmaa. Myös kauppaperinteistään (mm. markkinat ja autokaupan keskus) tunnettu Kyrönmaa muodostaa omaleimaisen alueen pääosin suomenruotsalaisen rannikon ja vahvan kulttuuri-identiteetin Etelä-Pohjanmaan välissä. Tällä hetkellä Laihia on ainoa suomenkielinen kunta Pohjanmaan alueella. Kyrönmaan alue toimii tiiviissä kytköksessä Vaasan ja Seinäjoen kaupunkeihin ja alueiden kuntiin.

3.1 Kulttuurimaisemien ja itsellisten ihmisten Kyrönmaa

Kyrönmaan halki virtaavat Kyrönjoki ja Laihianjoki, jotka ovat vaikuttaneet vahvasti alueen omaleimaiseen kulttuuriympäristöön. Tämän lisäksi Kyrönmaan alueella on rikas aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö, joka ilmenee rakennuksissa, esineissä, suullisessa perinteessä sekä arkeologisessa perinnössä ja perinnemaisemassa. Kyrönmaalla on ollut asutusta jo pronssikaudelta lähtien ja alueelta löytyy runsaasti muinaishautoja. Perinteisesti asutus on ryhmittynyt jokien varsille ja uudet asuinalueet ovat laajentaneet perinteistä asutusta peltojen keskelle. Asutus joen varrella, laajat peltoaukeat sekä komeat pohjalaistalot ovat alueen tärkeimmät tunnuspiirteet. Laihianjoen ja Kyrönjokilaakson kulttuurimaisemat on nimetty valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi (VAMA 2021).

Elinvoimainen maaseutu ja kylien vahvat identiteetit ovat osa kyrönmaalaista kulttuuria ja asutusta. Yhteisöllisyys näkyy vireänä kylä- ja järjestötoimintana. Alueella on noin 70 kylää, joista suurin osa on aktiivisia ja innokkaita oman alueensa kehittäjiä. Lisäksi alueella on aktiivista seura- ja yhdistystoimintaa, mikä ylläpitää ja kehittää alueen elinvoimaisuutta.

Maanmittauslaitoksen mukaan Kyrönmaan maapinta-ala on 1034 neliökilometriä ja vesipinta-ala 8 neliökilometriä. Tilastokeskuksen mukaan alueella on asukkaita vuonna 2022 yhteensä 16 834. Vuodesta 2013 lähtien Vähäkyrö on ollut osa Vaasan kaupunkia, jossa on 67 376 asukasta. Viime vuosina asukasluku on ollut lievästi aleneva niin Kyrönmaalla kuin Vaasan kaupungissakin.

KUVA 1. YHYRES-toiminta-alueen kartta (tummanvihreä kuvaa maaseuturahaston aluetta ja vaaleanvihreä kaupunkialuetta).

Kyrönmaa koetaan viihtyisäksi elinympäristöksi ja kuntien tonttitarjonta on riittävä. Aluetutkija Timo Aron (2016) tekemän elinvoimaindeksin mukaan Kyrönmaa on Suomen toiseksi elinvoimaisimpien seutukuntien joukossa viiden tason asteikolla. Kyrönmaan elinvoimaindeksin keskiarvo oli sama kuin Kokkolalla, Lappeenrannalla, Rovaniemellä ja Ahvenanmaalla. Ylen Kuntatutkan (2021) mukaan Kyrönmaan elinvoima on vahvasti positiivisella puolella. Alueen työllisyysaste on korkeinta koko Suomessa ja taloudellisen huoltosuhteen ennuste on positiivinen Laihialla, Isokyrössä sekä Vaasassa. Alueen koulutustaso on korkea ja kuntien talous pysyy hyvänä Laihialla ja Vaasassa. Isokyrön valttina on puolestaan korkea yritysten lukumäärä. Väestöennusteen yleisesti hidastuva trendi näkyy kuitenkin myös Kyrönmaalla. Jos Kyrönmaan kuntia verrataan elinvoimaltaan lähialueen muihin kuntiin, elinvoimaisuuden voidaan katsoa olevan varsin hyvä.

MDI:n laatima aluekehitystä kuvaava kokonaisindeksi (AKI) vuodelta 2021 kertoo Suomen kuntien elinvoiman kehityskuvasta kuuden aluekehityksen dynamiikkaan perustuen. Kokonaisindeksi-luku vertaa kuntien työllisyyden, vetovoiman, yritystoiminnan, koulutuksen ja hyvinvoinnin sekä talouden kehittymistä 17 tilastollisella muuttujalla, korkein pistemäärä on 1700. Isonkyrön aluekehitystä kuvaava kokonaisindeksi on 771 ja Laihian 899 (Tilanne 10.3.2021). Isonkyrön elinvoiman kärkiä ovat työllisyys- ja yritysdynamiikka sekä koulutus- ja hyvinvointidynamiikka, kehitettävää löytyy tulodynamiikan (verotulot) ja vetovoimadynamiikan osalta. Laihialla dynaamiset kärjet ovat työllisyysdynamiikka, koulutus- ja hyvinvointidynamiikka sekä vetovoimadynamiikka, kun taas kehitettävää löytyy yritysdynamiikan sekä tulodynamiikan osalta. MDI:n tekemän analyysin mukaan Isonkyrön ja Laihian kehitysnäkymät 3-5-vuoden päähän ovat positiiviset. Vaasan kokonaisindeksi on 1387 ja aluekehityksen kärjet ovat lähes kaikki vahvasti positiivisia, kehitettävää löytyy työllisyysasteesta ja julkisen sektorin osuudesta työpaikkojen lukumäärässä. Myös Vaasan kehitysnäkymät tulevaisuudessa ovat positiiviset. Vaasa sijoittui toiseksi aluekehityksen

kokonaispisteiden perusteella omassa kokoluokassaan, samassa luokassa Seinäjoki sijoittui kolmanneksi.

WSP:n tekemän analyysin ”Alueiden tutkimus 2021” mukaan tuottavuus on keskimäärin parhaalla tasolla isoissa kaupungeissa sekä niiden lähikunnissa, mutta analyysissä yllättäjiä olivat keskisuurten ja pienten kaupunkien lähikunnat, joiden tulokset olivat keskimäärin korkeammat kuin niiden lähikaupungeilla. Laihia ja Isokyrö kuuluvat ryhmään ’keskisuurten kaupunkien lähikunnat’ ja Vaasa kuuluu ryhmään ’keskisuuri kaupunki’. Keskisuurten kaupunkien kuntaryhmän elinvoimaindeksin mukaan kymmenen parhaiten sijoittuneen joukossa ovat Seinäjoki sijalla kaksi ja Vaasa sijalla seitsemän. Koko maan elinvoimaindeksin vertailussa Laihia sijoittui sijalle 37, Isokyrö 108, Vaasa 47 ja Seinäjoki 18. (Sijoitus 1-293).

EK:n tekemän Kuntarankingin mukaan Seinäjoen seutukunta oli vuonna 2021 jo viidettä kertaa Suomen vetovoimaisin paikka yritystoiminnalle. Vaasan seutukunta sijoittui sijalle 10. Vaasan ja Seinäjoen seutukunnat ovat Suomen parhaiten menestyviä seutukuntia, mikäli seudun elinvoimaa verrataan muuhun Suomeen. Siten voidaan todeta, että Kyrönmaalla on tulevaisuudessa hyvät lähtökohdat kehittyä, sillä Vaasan ja Seinäjoen seutukuntien kasvu vaikuttaa suoraan Kyrönmaan alueen mahdollisuuksiin.

3.2 Yrittäjyyden ja yhteyksien Kyrönmaa

Vaasan vahva vientiteollisuus tarjoaa alueen yrityksille alihankintamahdollisuuksia ja asukkaille työpaikkoja. Työssäkävien kyrönmaalaisten osuus onkin pysynyt lähes samana vuodesta 2010 (indeksi 100, 2018 = 99,05). Asuinkunnan ulkopuolella työssäkäyviä on 22,1 %, mikä on paljon Vähäkyrön ollessa osa Vaasaa. Kyrönmaata ympäröivien Seinäjoen ja Vaasan seutukuntien yhteenlaskettu asukasluku on yli 240 000. Kyrönmaan kehitys onkin vahvasti sidoksissa Vaasan ja Seinäjoen kehitykseen ja työllisyyteen. Vaasanseudun Kehitys Oy:n tekemän tilaston mukaan korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus alueella on korkea, Vaasan seudulla 40 %, Laihia 34,1 %, Isokyrö 27,6 %. Tilastokeskuksen mukaan koko maassa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus on 33 %.

Kyrönmaalta on lyhimmillään Vaasan keskusta noin 10 kilometriä ja Seinäjoen keskusta noin 30 kilometriä. Alueen liikenteellinen sijainti on hyvä, alueen läpi kulkee sähköistetty Vaasa - Seinäjoki rautatie. Valtatie 3 kulkee Laihian ja valtatie 18 koko alueen läpi. Vaasan lentokentälle on lyhimmillään matkaa Kyrönmaalta 15 kilometriä ja Vaasan satamaan 25 kilometriä. Kyrönmaan kunnista pendelöidään ahkerasti molemmissa lähikaupungeissa. Maaseudun kehittämisessä on tärkeää huomioida maaseudun ja kaupungin välinen vuorovaikutus. Esimerkiksi Timo Aron mukaan kasvukeskusten kehysalueilla, kuten Pohjanmaan ”kasvukolmikon” keskellä sijaitsevalla Kyrönmaalla, on runsaasti elin- ja vetovoimaan liittyviä tekijöitä, jotka huomioimme alueen kehittämisessä.

Sijainti elinkeinojen ja yrittämisen kannalta on hyvä. Vaasanseudun kehitys Oy:n ylläpitämän yritys- ja palveluhakemiston mukaan Laihian yritysten määrä vuonna 2022 on 785 ja Isonkyrön 656. Vaasan alueella on kaikkiaan 6559 yritystä, joista Vähäkyrön osuus on noin 279 yritystä. Yrityksistä 983 toimii maa- ja metsätalouden sekä kalatalouden toimialoilla, joten maataloudella on alueella vielä suuri merkitys. Kyrönmaalla on monipuolista yritystoimintaa, joista esimerkkinä Tervajoen autokaupan keskittymä ja innovatiivinen elintarvikeyrittäjyys (esim. Kyrö Distillery ja Laihian Mallas). Vahvaa metalliteollisuuden perinnettä jatkavat mm. Nortech Metal Oy, Kat-Metal Oy ja T-Drill Oy. Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus kehittää uusia menetelmiä jätteiden hyötykäyttöön. Kyrönmaan suurimmat työllistävät toimialat ovat teollisuus, terveys- ja sosiaalipalvelut. Muita tärkeitä toimialoja ovat koulutus, rakentaminen, tukku- ja vähittäiskauppa sekä maa- ja metsätalous.

4. Kehittämistarpeet

Kyrönmaan vahvuudet luovat vankan pohjan alueelliselle kehittämistyölle. Omaleimainen kyrönmaalainen identiteetti, yrittäjämysteinen toimintaympäristö ja ilmapiiri sekä vahva yhteisöllisyys mahdollistavat monipuolisen ja kestävästi yhteistyön eri toimijoiden välillä niin alueen sisällä kuin alueen ulkopuolellakin. Keskeinen sijainti kahden maakunnan, Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan keskellä vahvistaa Kyrönmaan asemaa maakuntien välisen yhteistyön rakentajana, mikä korostuu entisestään Isonkyrön maakunnan vaihdon myötä.

Eerikäinen tarkasteli MUA-palkitussa pro gradu -tutkielmassaan (2018) ”Paikkaperustaisen kehittämisen tekijät ja näkijät” Yhyres ry:n roolia maaseudun kehittäjänä vuonna 2030. Tutkielmassa todettiin, että Yhyres ry on ainoa koko Kyrönmaan kattava toimija nyt ja vuonna 2030. Toimijoiden kannustaminen yhteistyöhön ja erilaisten yhteistyö- ja innovaatioverkostojen rakentaminen, kannustavan kokeilukulttuurin luominen sekä toimiminen koko alueen yhdistävän kehittäjän roolissa, nousivat esiin myös mahdollisina tulevaisuuden rooleina. Vankka Kyrönmaan alueen ja sen ihmisten tuntemus vahvistaa paikallisen verkoston ja Leader-ryhmän toimintaa.

Kyrönmaan alue on kulttuurihistoriallisesti merkittävä. Sen luonto on moninainen, kylät ja yhdistykset ovat aktiivisia ja harrastusmahdollisuudet kattavat. Nämä lisäävät asukkaiden hyvinvointia ja viihtymistä alueella, mutta luovat myös edellytyksiä matkailulle. Eerikäinen (2018) nosti esiin paikallistuntemuksen sekä historian ja luonnon hyödyntämisen, mitkä nähdäänkin hyvänä lähtökohdana Kyrönmaan brändäyksessä ja markkinoinnissa.

Alueen vahvuuksia ovat monipuolinen yrittäjyys, vahva maatalouden perinne sekä kaupunkien läheisyys. Nämä tukevat alihankintayrittäjyyttä, työllistymistä sekä tiivistä vuorovaikutusta maaseudun ja kaupungin välillä. Leader-toiminnalle antaa hyvät edellytykset myös kökkähenki ja yhteisöllisyys. Alueen infrastruktuuri ja yhteydet ovat melko hyviä. Elinympäristön rauhallisuus ja luonnonläheisyys nähdään sisäsyntyisiksi vahvuuksiksi. Lisäksi pohjalainen yrittäjähenkisyys koetaan vahvuutena ja sen uskotaan edistävän mahdollisuuksien hyödyntämistä esimerkiksi biotalouden osalta nyt ja tulevaisuudessa.

Kyrönmaan heikkoudet liittyvät väestön ikääntymiseen ja nuorten poismuuttoon ja palaamattomuuteen. Väkiluvun väheneminen vaikuttaa kuntatalouteen ja palveluihin, joiden siirtyminen lähikaupunkeihin on tunnustettu heikkoudeksi. Kyrönmaa on Laihian ja Vähänkyrön osalta Pohjanmaan ainoa kokonaan suomenkielisen alue. Vallitseva mielikuva alueesta saattaa olla todellisuutta negatiivisempi, mikä onkin tunnustettu tärkeäksi kehittämiskohteeksi. Alueelle kaivataan innovatiivisuutta ja uusia tapoja hyödyntää perinteitä ja historiaa.

Sosiaalisen pääoman hyödyntäminen on paikkaperustaisen kehittämisen näkökulmasta yksi tärkeimmistä seikoista. Heikkoudeksi koettu nuoremman sukupolven mielenkiinnon lasku perinteistä yhdistys- ja yhteisötoimintaa kohtaan voi kuitenkin poikia aivan uudenlaista, nuorten omista lähtökohdista lähtevää mielekästä yhteisöllisyyttä. Läheisten kaupunkien heikkoko imago heikentää paitsi Kyrönmaan myös koko alueen kehitystä. Suurten yritysten ja työllistäjien puuttuminen Kyrönmaalta nähdään heikkoutena, vaikka lähikaupungit toisaalta tarjoavat työpaikkoja alueen asukkaille. Näin ollen vetovoiman vahvistaminen on merkittävä kehittämisaikana.

Globaalit ilmiöt kuten ilmastonmuutos, ruokatrendit ja väestön kasvu, voivat vaikuttaa Kyrönmaan kehitykseen mm. innovaatioiden, ruoantuotannon ja kestävien toimintamallien kehittämisessä. Kestävän maatalouden ja biotalouden kehitys nähdään mahdollisuutena, sillä kiinnostus lähi- ja luomuruokaan sekä kotimaiseen ruoantuotantoon on kasvanut. Lisäksi kotimaisella ruoantuotannolla on kasvava merkitys Suomen huoltovarmuuden varmistajana. Poliittiset rajoitukset ja ohjaukset kiihdyttävät muutosta. Kestävän kehityksen teemat ovat tulevaisuudessa voimakkaammin esillä paikallisessa kehittämisessä ja YHYRES ry:llä tuleekin olemaan tärkeä rooli näiden edistämisessä.

Mahdollisuuksia katsotaan löytyvän mm. kaupunki-maaseutu-asetelman osalta (Eerikäinen 2018). Erilaisten verkostojen merkitys tulee tutkimuksen mukaan kasvamaan myös YHYRES ry:n toiminta-alueella. Tässä yhdistyksellä on mahdollisuus ottaa vahva rooli paikallisten verkostojen johtajana ja alueellisten verkostojen aktiivisena jäsenenä. Digitalisaatio taas mahdollistaa monia asioita sekä luo uusia toimintamalleja ja tehostaa alueen toimintaa. Asuminen tulee todennäköisesti ottamaan uusia muotoja ja monipaikkaisuus lisääntyy. YHYRES ry voisikin edistää uusia asumismahdollisuuksia, esim. mökkimäisempää yhteisöllistä asumista. Liikenneyhteydet ovat tärkeässä roolissa Kyrönmaan kehittämisessä. Digitaalisuus ja lisääntyvä teknologia muuttavat yrittäjyyttä ja työntekoa ja luovat uusia mahdollisuuksia niille. (Eerikäinen 2018)

Kehittämistarpeita kerättiin laajassa yhteistyössä alueen asukkaiden ja toimijoiden sekä YHYRES ry:n hallituksen kanssa. Kyrönmaan kehittämistarpeita jäsenettiin SWOT-analyysin avulla, tarkastellen alueen sisäisiä vahvuuksia ja heikkouksia sekä ulkoisia uhkia ja mahdollisuuksia (seuraava taulukko).

VAHVUUDET

- Vaasan ja Seinäjoen kaupunkien läheisyys tarjoaa työpaikkoja, palveluita, koulutusmahdollisuuksia ja harrastustoimintaa
- Kaupunkien läheisyys houkuttelee asukkaita ympäröivälle Kyrönmaan maaseudulle
- Kyrönjokilaakso ja monimuotoinen luontoympäristö luovat viihtyisän ja rauhallisen asuin ympäristön
- Vahva kulttuurihistoria ja kyrönmaalainen identiteetti: yrittäjyys ja yhteisöllisyys
- Maaseutuasuminen tarjoaa elämänlaatua, tilaa, vapautta ja turvallisuutta ja siten mahdollisuuden omannäköiseen ja -kokoiseen asumiseen ja elämään
- Vahva yrittäjyystraditio ja yrittäjämäinen asenne
- Yhteisöllisyys ja aktiiviset yhdistykset, kökkä- eli talkoohenki
- Kyrönmaan positiivinen väestökehitys vuoteen 2030 (Tilastokeskus)
- Vaasa ja Seinäjoki korkeakoulukaupunkeina tarjoavat osaavaa työvoimaa
- Lähi- ja luomuruoan tuotanto
- Nopea ja sujuva junayhteys Vaasa-Seinäjoki välillä, Vaasan lentokentän läheisyys ja hyvät tietoliikenne yhteydet luovat edellytykset työssäkäyville
- Monipuolinen uusiutuvan energian tuotanto
- Peltoenergian tarjoamat mahdollisuudet bioenergiaan
- Monipuolinen yritystoiminta rakentaa elinvoimaista aluetta
- Alueella aktiivisesti toimiva YHYRES ry toteuttaa paikallislähtöistä kehittämistä

MAHDOLLISUUDET

- Luomu- ja lähiruoan kysynnän kasvu ja arvostuksen lisääntyminen
- Lähikaupunkien tarjoamat työllistymismahdollisuudet nykyisille ja potentiaalisille kyrönmaalaisille
- Kaupunkien alati kiihtyvä elämänrytmi ja Kyrönmaan aktiivinen kehittäminen luovat vetovoimaa maaseutumaiselle asumiselle
- Maatalouden ja biotalouden innovaatiot, joilla voidaan vähentää ilmastonmuutosta aiheuttavia päästöjä
- Lannoitekierto ja hukkaenergian hyödyntäminen
- Uusiutuvan energian kysynnän kasvu
- Bio- ja kiertotalous
- Uusiutuvan energian ja energian omavaraisuuden arvostuksen kasvu
- Vaasan energiaklusteri ja kehittymässä oleva akkuteollisuuden keskittymä sekä Seinäjoen elintarvikeklusterin menestys ja vetovoima
- Kyrönmaan aluetta ympäröivät Vaasa, Seinäjoki ja Lapua, joiden yhteenlaskettu asukasluku on yli 100 000, luovat puitteet kasvulle ja menestymiselle
- Verkostoituminen ja yhteistyö tukee elinvoimaisuutta: lähialueiden seutukunnat, kaupungit, kunnat ja maakunta, tiede- ja

HEIKKOUEDET

- Muuttotappio, väkiluvun väheneminen johtaa väheneviin lähipalveluihin
- Nuorten poismuutto, nuoret eivät palaa kotiseudulle
- Ikääntyvä väestö
- Aktiivisten toimijoiden väheneminen
- Negatiivinen huoltosuhde
- Mielikuva nukkumalähiöstä ja taantuvasta maaseudusta
- Nuorten laskenut kiinnostus perinteiseen yhteisölliseen toimintaan
- Suurten yritysten ja työnantajien puuttuminen alueelta
- Itsenäinen asenne voi vaikuttaa yhteistyöhalukkuuteen
- Sisäiset ristiriidat
- Olematon linja-autoliikenne

UHAT

- Maatilojen lukumäärää vähentävä maatalouspolitiikka
- Työpaikkojen keskittyminen kaupunkiin (Vaasa, Seinäjoki)
- urbaani maailmankuva ja kaupungistumisen ihannoiti
- Yhteisöllisyyden ja kökkähengen väheneminen sekä passivoituminen, yksilöllisyyden ja hektisen elämäntyylin vahvistuessa
- Kasvava lyhytjänteisyys vähentää halua sitoutua pitkiin projekteihin tai yhdistystoimintaan
- Vaivattomuuden tavoittelu ja välinpitämättömyys vähentävät yhteisprojekteihin osallistumista
- Kuntatalouden ja palvelurakenteen heikkeneminen

<p>tutkimusyhteisöt, kansainvälinen ja kansallinen Leader- & hanketoimijaverkosto, kansallinen aluepolitiikan verkosto</p> <ul style="list-style-type: none"> • Soteuudistus tuo kaupunkien ja maaseutujen päättäjät tiiviimmin yhteen, mikä kannustaa syvempään yhteistyöhön • Kotimaanmatkailun kasvu (lähi- ja kylämatkailu, reitit, palvelut, jne.) • Alueen rikas historia ja omaleimaisuuden hyödyntäminen brändin rakentamisessa ja matkailun edistämässä • Palveluiden kysynnän kasvu • Etätyö ja muuttuvat työnteon tavat (pendelöinti, monipaikkaisuus) • Virtuaaliset kylät ja yhteisöt luovat mahdollisuuksia uusille palveluille ja uudelle yhteisöllisyydelle • Paluumuuton vahvistuminen ja muuttovoiton maksimointi alueen houkuttelevuuden kasvaessa • Vapaa-ajan ja merkityksellisen elämän arvostus lisää etätyöskentelyä ja siten paikallisten palveluiden käyttöä 	<ul style="list-style-type: none"> • Maaseudun houkuttelevuuden väheneminen mahdollistaa muutotappion • Hallinnolliset rajat vaikeuttavat Kyrönmaan yhteisestä strategiasta puhumista ja alueen yhteistyötä • Yhteisen alueellisen strategian puute vaikeuttaa alueen potentiaalin hyödyntämistä • Alueen omien koulutusmahdollisuuksien supistuminen vähentää nuorten sitouttamista kotiseudulle
--	---

5. Kehittämistoiminnan painopisteet

Kyrönmaan kehittäminen suunnataan kolmen painopisteen ja kolmen poikkileikkaavan teeman mukaisesti. Alueen painopisteet ovat YHYRES kotona ja kylillä, elävää yrittäjyyttä ja uudistavaa yhteistyötä. Alueen kehittämistoimintaan sovelletaan poikkileikkaavia teemoja, jotka ovat tärkeitä kaikille kehittämistoimille. Kyrönmaan poikkileikkaavat teemat ovat älykkyys, kestävyys ja nuoret.

<p>YHYRES kotona ja kylillä</p>	<p>Toimivat lähipalvelut Aktiivinen kylä- ja yhdistystoiminta Nuorten juureva ja uudistuva kotiseutuidentiteetti Tunnetut ja saavutettavat elämykset Yhteistilojen kestävä kehittäminen</p>
<p>YHYRES vahvaa yrittäjyyttä</p>	<p>Uusiutuvan energian tuotanto ja hyödyntäminen Kiertotalous ja biotalouden innovaatiot Nuorten yrittäjyys ja yrityskokemukset Rohkea, uudistuva, digitaalinen yritystoiminta ja uusyrittäjyys Kulttuuri-, luonto- ja lähimatkailu</p>
<p>YHYRES uudistavaa yhteistyötä</p>	<p>Monitoimijainen yhteistyö myös maaseudun ja kaupunkien välillä Alustat viestintään ja yhteistyöhön Uudistuvat ekosysteemit: maaseutu, kulttuuri, liiketoiminta, innovointi Alueen tarpeista lähtevät ketterät kokeilut Fiksu liikenne</p>
<p>Poikkileikkaavat teemat</p>	<p>Älykkyys Kestävyys Nuoret</p>

Kehittämisen painopisteet auttavat suuntaamaan alueen kehittämistoimia vision saavuttamiseksi. Painopisteet nojaavat nykyisiin vahvuuksiin, heikkouksien muuttamiseen vahvuuksiksi sekä tulevaisuuden mahdollisuuksien hyödyntämiseen ja uhkien välttämiseen. Kehittäminen on yhteisiä

toimia tavoitteiden saavuttamiseksi. Seuraavassa avataan tarkemmin poikkileikkaavia teemoja sekä painopisteiden kehittämistoimintaa.

5.1. Poikkileikkaavat teemat

ÄLYKKYYS

Digitalisaatio tarjoaa mahdollisuuksia alueen elinvoimaisuuden kasvattamiseen. Luotettavat ja nopeat tietoliikenneyhteydet mahdollistavat joustavan työskentelyn alueen yrityksissä ja alueen työssäkäyntialueen ulkopuolella. Etätyö, monipaikkaisuus ja kiinnostus maaseutuasumiseen luovat tarpeita uudentilaisille työskentely- ja toimitiloille. Esimerkiksi kylätalot voisivat toimia yksinyrittäjien, etätyö- ja monipaikkatyöntekijöiden kokoontumis- ja yhteistyöskentelytiloina.

Kyrönmaan yritysten, yhdistysten ja muiden toimijoiden digitalisaatiovalmiudet ovat avainasemassa älykkäiden tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä. Digitaalisuus tarjoaa yrityksille, asukkaille ja yhdistyksille uudentilaisia osallistumisen tapoja, joilla voidaan rikastaa esimerkiksi perinteistä yhdistys- ja talkootoimintaa. Yrityksille digitaalisuus tarjoaa erottuvia ja elinvoimaa lisääviä liiketoiminta- ja yhteistyömahdollisuuksia. Alustatalous, kiertotalous ja digitaalisuus uudistavat esim. matkailua ja luovaa alaa sekä teollisuuden ja maaseudun ekosysteemejä. Kaupunkien korkeakoulut tarjoavat alueen toimijoille uudistavaa osaamisohjaa.

KESTÄVYYS

Kyrönmaa kehittää kestävää asumista ja yrittämistä, mikä sisältää luontoa säästävät ratkaisut sekä sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä toiminnan. Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen toimivat ajureina kehittämisessä. Ympäristöystävällisyys ja resurssien viisas käyttö uudistavat teollisuutta ja maataloutta sekä palvelutoimintaa ja asumista esim. uusiutuvan energian ja aineettomien palveluiden kautta. Kyrönmaan maaseudulla on hyvät edellytykset vahvistaa entisestään kiertotaloutta ja kestävien ratkaisujen innovointia. Kestävyys ja resurssitehokkuus nousevat vahvana Kyrönmaan identiteetistä, jota nuukuus on leimannut kautta aikojen.

Pieni alue kahden vahvan maakuntakeskuksen välissä antaa loistavat puitteet etätyöskentelyyn. Lähipalvelut ovat tarpeen niin etätyöntekijöille, koululaisille kuin ikäihmisillekin, mutta ne tukevat osaltaan myös kestävää lähimatkailua. Sosiaalisesti kestävä Kyrönmaa nostaa esiin nuoret sekä osallisuuden kokemukset. Jokaisen kyrönmaalaisen toivotaan kasvattavan vankat juuret kotiseudulleen sekä kantavan ylpeydellä kyrönmaalaista identiteettiä. Yhteisöllisyys, kyläyhteisöt ja kökkähenki ovat Kyrönmaan vahvuus, joiden varaan voidaan rakentaa uutta yhteistyötä ja verkostoissa tapahtuvaa uudistamista.

NUORET

Kyrönmaan nuoret rakentavat henkilökohtaisen suhteen kylään, kuntaan ja alueeseen, mikä kantaa koko elämän ajan. Alueen elinvoimaisuuden ja houkuttelevuuden kannalta on tärkeää, että nuoret kokevat kotiseudun ja oman elämänsä alueella merkityksellisenä, antoisana, tuttuna ja turvallisenä. Juuret rakentuvat esim. yhteisöjen, historian ja harrastusten, vaikuttamisen sekä työn kokemuksissa. Kokemukset ja tietoisuus omasta ja alueen historiasta rakentavat vahvan identiteetin.

Elinvoimainen Kyrönmaa tarjoaa nuorille monipuolisia mahdollisuuksia oman identiteetin rakentamiseen. Yrittäjyys ja yhteisöllisyys edellyttävät nuorten osallistamista toimintaan yhdessä muiden alueen toimijoiden kanssa. Kyrönmaa myös uudistuu nuorten toiminnan, heille tärkeiden arvojen (esim. kansainvälisyys, monimuotoisuus, suvaitsevaisuus ja tasa-arvoisuus) ja verkostojen sekä uusien avausten ja kaupunkiyhteistyön myötä lisäten alueen veto- ja pitovoimaa. Nuorten tarpeet muuttuvat käytännön teoiksi yhdessä nuorten kanssa. Historiasta tulee elävää, kun nuoret pääsevät rakentamaan tulevaisuuden Kyrönmaata osana ylisukupolvista ketjua.

5.2 YHYRES kotona ja kylillä

Tavoitteena on vahvistaa alueen elinvoimaisuutta, yhteisöllisyyttä ja viihtyvyyttä. Kehittäminen rakentaa maaseutuasumisen kokemuksia, kylä-, harrastus- ja yhteistoimintaa sekä turvallista ja viihtyisää elinympäristöä. Positiiviset kokemukset vahvistavat Kyrönmaan identiteettiä ja uudistumista.

Kuva2. Nuorten näkökulma osallistavaan työskentelyyn vuonna 2027. Tussitaiturit

Kyrönmaan sijainti kahden maakunnan alueella, maakuntakeskusten kupeessa, tarjoaa edellytykset maaseutumaiselle asumiselle rikkaassa kulttuuri- ja luontoympäristössä. Pienen alueen lähipalvelut ja kulttuuriympäristöjen ylläpito ja monipuolinen käyttö edellyttää innovatiivisia ja yhteisöllisiä ratkaisuja. Kylätaloja ja nuorisoseuroja kunnostetaan sekä toimintaa aktivoidaan esim. tapahtumien, kurssien, näyttösten, tanssien ja yhteisruokailujen muodossa. Tiloja kehitetään myös etätyöntekijöiden ja yksinyrittäjien sosiaalisina tiloina, mikä edellyttää hyviä tietoliikenneyhteyksiä ja saavutettavuuden parantamista esim. varauskalenterin avulla.

Ihmisten kohtaamiset, tapahtumat ja palvelut edellyttävät monipuolisia tilaratkaisuja. Erityisesti kehittämistoimissa huomioidaan nuorten tarpeet. Harrastus- ja vapaa-ajan tiloja monipuolistetaan vuodenaikat huomioiden. Maauimala, skeittiparkki, ulkokuntosali ja koirahiihtorata ovat esimerkkejä mahdollisista uusista vapaa-ajanviettopaikoista. Tavoitteena on luoda uusia kokoontumispaikkoja eri ikäisille (esim. matonpesupaikka), erityisesti nuorten tarpeita kuunnellen. Nykyisiä tiloja ylläpidetään, käyttöä monipuolistetaan ja saavutettavuutta parannetaan (esim. uimarannat ja yleisurheilukentät). Kökkähenkeä pidetään yllä yhteisellä talkotoiminnalla. Harrastusmahdollisuuksista tiedotetaan aktiivisesti erityisesti nuorille ja uusille asukkaille. Kehittämistoimien avulla lisätään alueen veto- ja pitovoimaa.

Maaseutumaisesta elämästä kiinnostuneille tarjotaan erilaisia tapoja kokeilla kylällä asumista, esim. vuokra-asuntojen saatavuus helpottaa ihmisten muuttamista Kyrönmaalle. Asukkaille kehitetään uusia palveluita ja koulutusta esim. omavaraisuuden ja lähiruokan kasvattamiseen liittyen. Alueen luonto- ja kulttuurikohteet kuten jokilaakso ja kulttuurimaisemat tehdään tunnetuksi ja saavutettavaksi. Pohjalaistaloja kunnostetaan osana kulttuuriperintöä, niihin liittyvää ymmärrystä lisätään ja niitä hyödynnetään matkailussa. Monipuoliset lähipalvelut ja vireät asuinympäristöt edistävät alueen yrittäjyyttä sekä veto- että pitovoimaa. Erityisesti lapsiperheiden tarvitsemat palvelut ovat keskiössä, kun alueelle houkutellessa uusia asukkaita. Lähipalvelut vähentävät liikennettä ja siten negatiivisia vaikutuksia ilmastoon.

Nuorten kotiseutuidentiteettiä vahvistetaan yhteiskehittämällä nuorten harrastusmahdollisuuksia ja yksilöllisiä osallistumisen tapoja (esim. nuorten "ideacoach"). Kulttuuriperinnön tuntemusta ja positiivisia kokemuksia omasta kotiseudusta rakennetaan yhdessä nuorten kanssa ja nostetaan nuoret aktiiviksi alueen kehittäjiksi esim. Nuoriso-Leader-toiminnassa. Osallistuminen ja yhteisöllisyyden kokemus lisäävät nuorten hyvinvointia. Kaupunkien läheisyys rakentaa omaleimaisia kokemuksia Kyrönmaan nuorille, mitä vahvistetaan Kaupunki-Leader-yhteistyössä. Vahva kotiseutuidentiteetti kannustaa nuoria muuttamaan takaisin kotiseudulle esim. opintojen jälkeen. Osaavat nuoret tuovat alueelle uusia ideoita, hyviä käytäntöjä sekä omia verkostojaan, mikä puolestaan lisää alueen elinvoimaa, veto- ja pitovoimaa.

Viestinnässä korostetaan kylien turvallisuutta, omaleimaisuutta ja mahdollisuutta osallistua oman kylän toimintaan ja kehittämiseen. Tiedon jakamista ja tarpeiden kartoittamista vahvistetaan digitaalisten alustojen kuten yhdistys- tai kyläportaalin avulla. Alustoja hyödynnetään myös erikoistilanteisiin varautumisessa, jotta hätäapua saadaan sitä tarvitseville. Tietoisuus ja osallistuminen kaikenikäisille suunnattuun kulttuuri-, harrastus- ja kehittämistyöhön vahvistaa ja

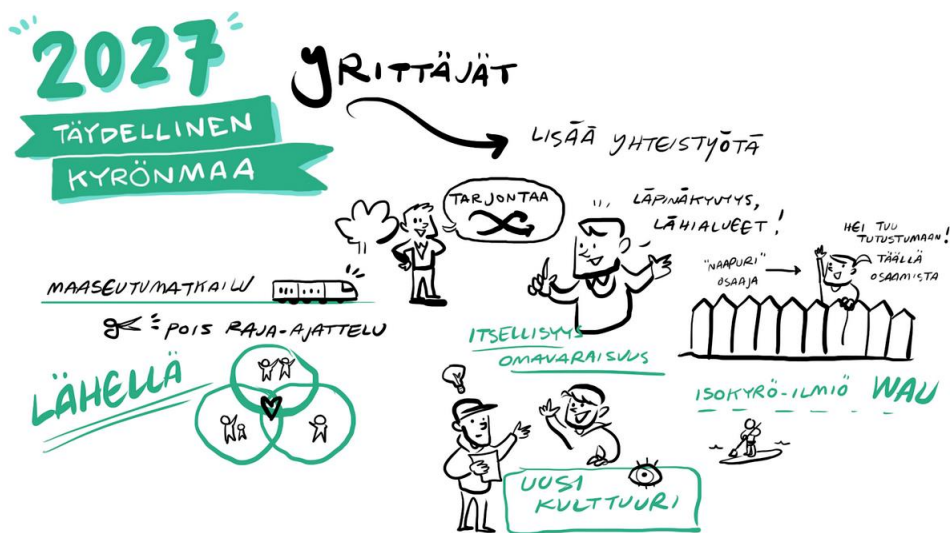
uudistaa alueen identiteettiä ja luo osallisuuden kokemuksia. Kansainvälisyys, monikulttuurisuus ja suvaitsevaisuus korostuvat tulevaisuuden yhteisöllisyydessä. Kyrönmaalla toteutetaan Leaderin Älykkäät kylät -toimintaa tukien erilaisia tapoja, joilla paikalliset yhteisöt ottavat tulevaisuutensa omiin käsiinsä.

Mittarit ja tulostavoitteet painopisteen kehittämistoimille:

- 8 Älykkäät kylät -hanketta
- 22 Kulttuuri-, luonto- ja kyläympäristöjen kehittämishanketta (ml. investointihankkeet)
  - joista 8 ympäristö- ja ilmastohanketta
- 18000 talkootyötuntia
- 4500 osallistujaa kylä- ja vapaa-ajanhankeissa
  - joista 1200 nuorta (12-29 v.)
- Muuttotappiosta asukasmäärän kasvuun
- 170 Viestintätoimenpidettä eri viestintäkanavissa (arvio 2–8 / hanke ja Leader-viestintä)

5.3 YHYRES vahvaa yrittäjyyttä

Vahva yrittäjyys henki on osa Kyrönmaan identiteettiä ja siten Kyrönmaan kehittämisen keskeinen tavoite. YHYRES ry rakentaa älykästä yrittäjyyttä kehittämällä ja hyödyntämällä digitaalisia ratkaisuja ja osaamista sekä tukemalla nuorten yrittäjyyttä ja yrittäjyysvalmiuksia. Kestävän yritystoiminnan osalta pyritään edistämään uusiutuvan energian käyttöä ja tuotantoa, lähimatkailua sekä kiertotaloutta. Sisäinen yrittäjyys on alueelle omaleimainen asenne, joka halutaan säilyttää ja juurruttaa myös uusiin kyrönmaalaisiin. Kestävä ja älykäs yrittäjyys edellyttää uudistumista ja innovointia sekä yhteistyötä.

Kuva3. Yhteistyö yrittäjyden edistämässä vuonna 2027. Tussitaiturit

Yrittäjyys Kyrönmaalla ja ympäröivällä alueella edellyttää osaavaa työvoimaa. Kyrönmaa tarjoaa perheille mahdollisuuden omannäköiseen asumiseen maaseutumaisessa ympäristössä. Yrittäjämönenteisen toiminnan tulee kannustaa uusien yritysten perustamiseen sekä nykyisten yritysten toiminnan jatkumiseen omistajanvaihdosten myötä. Myös yritysten kasvun tukeminen on tärkeä yrittäjyyttä edistävä toimi. Vaasaan rakenteilla olevaa akkuteollisuuden keskittymää palvelevien yritysten asettumista Kyrönmaan alueelle on tuettava, sillä ne tuovat mukanaan uusia työmahdollisuuksia. Uudet yrittäjyyden muodot, digitaidot sekä liiketoiminta- ja kansainvälisyysosaaminen korostuvat tulevaisuudessa. Nuorten sisäisen yrittäjyyden vahvistaminen, yrittäjyyden edellytysten luominen ja yrittäjyyden tukeminen ovat ensiarvoisen tärkeä

kehittämiskohde, jotta Kyrönmaalle omaleimainen yrittäjyyshenki kukoistaisi myös tulevaisuudessa. Vaasan ja Seinäjoen korkeakouluista valmistuu eri alojen osaajia, joille Kyrönmaan yritykset voivat tarjota työ- ja harjoittelupaikkoja, mikä parantaa työvoiman saatavuutta, vahvistaa yrittäjyyden edellytyksiä ja tukee kyrönmaalaista identiteettiä.

Kestävän kehityksen edistäminen Kyrönmaalla tukee ilmastonmuutoksen vastaista työtä. Kyrönmaalla on vahvaa lähi- ja luomuruoan tuotantoa, minkä kysyntä ja arvostus kasvavat tulevaisuudessa. Lähi- ja luomuruoka ovat merkittäviä osa-alueita kestävässä maataloudessa. Luomu-tuotanto lisää luonnon monimuotoisuutta ja ylläpitää maaperän kuntoa ja siten kestävä elinympäristön ylläpitämistä. Lähiruoka puolestaan edistää paikallisen maataloustuotannon säilymistä ja tätä kautta tukee paikallista elinkeinoelämää. Kotimaisen ruoantuotannon merkitys korostuu niin ikään Suomen huoltovarmuuden varmistajana. Kestävään maatalouteen kuuluu myös uusiutuvan energian tuotanto ja hyödyntäminen sekä entistä resurssiviisaammat tuotantotavat ja kuljetukset. Uusiutuvan energian ja energian omavaraisuuden merkityksen korostuminen tukee Kyrönmaan bio- ja uusiutuvan energian keskittymän vahvistamista. Biotalous innovaatiot ovat tärkeitä EU:n vähähiilisyys- ja päästötavoitteiden saavuttamisessa (EU 2022). Lisäksi biotalous edistää kasvua ja kilpailukykyä sekä tarjoaa hyvinvointia ja työpaikkoja myös syrjäseuduilla (valtioneuvosto).

Kiertotalous on entisestään vahvistuva trendi, joka synnyttää kestävä kehityksen innovaatioita ja uutta liiketoimintaa. Kiertotalouden kehittäminen yrityksissä ja maataloilla sopiikin hyvin Kyrönmaan alueen nuukuutta korostavaan ajattelutapaan. Kiertotalouden periaatteiden mukaisesti kehitetään materiaalien ja tuotteiden hyödyntämistä lainaamalla, vuokraamalla, uudelleen käyttämällä, korjaamalla, kunnostamalla ja kierrättämällä. Myös lannoitekierto ja hukkaenergian hyödyntäminen ovat osa kiertotaloutta. Alueella on jo useita kiertotaloutta edistäviä yrityksiä. Osaamista löytyy mm. kierrätettävien materiaalien keräykseen ja lajitteluun, jalometallipitoisten materiaalien kierrätykseen sekä kierrätettävien materiaalien saattamiseen uusiokäyttöön teollisuuden raaka-aineeksi. Näin vähennetään teollisuuden ympäristövaikutuksia ja -päästöjä.

Kiinnostus kotimaan matkailua kohtaan on kasvanut, mikä tarjoaa alueen yrityksille ja yhdistyksille potentiaalisia matkailuasiakkaita. Kyrö Distilleryn tytäryhtiö Kyröön Kievari hyödyntää yhtiön brändiä edistäessään alueen matkailua. Kyrönmaan alueen rikas historia, monimuotoinen luonto sekä alueen omaleimaisuus ja tarinallisuus valjastetaan entistä selkeämmin osaksi alueen matkailupalveluita ja brändiä. Matkailualan sekä muiden toimijoiden liiketoiminta- ja yhteistyöosaamista kehitetään osana kulttuuri-, luonto- ja lähimatkailua. Luovaa ajattelua sekä rohkeita ja ketteriä kokeiluja toteutetaan alueen matkailun kehittämisessä. Tarjonnan monipuolisuus, eri kohderyhmien tarpeiden huomioiminen sekä viestinnän selkeys painottuvat jatkossa vahvemmin. Matkailupalveluiden paketointi ja markkinointi nousevat kehittämisen keskiöön. Matkailupalveluita käyttävät myös alueen asukkaat, joten niiden kehittäminen lisää alueen viihtyisyyttä. Matkailun kehittäminen tukee alueen elinvoimaisuutta ja monipuolistaa elinkeinorakennetta.

Kyrönmaan nuorten kannalta tärkeitä ovat esim. yrittäjyysopetuksen vahvistaminen kouluissa sekä yhteistyön lisääminen paikallisten yrittäjien kanssa. Moni Kyrönmaan nuori suuntaa opiskelemaan muualle. Paluu kotiseudulle riippuu Kyrönmaan tarjoamista mahdollisuuksista ja positiivisista mielikuvista. Yrittäjyyden tukeminen ja mahdollistaminen nousee tärkeäksi. Nuorten kiinnostus yrittäjyyteen on vahvaa ja moni nuori toivookin keinoja yrittäjyyden kokeilemiseen sekä yhteistyön vahvistamista nuorten ja paikallisten yrittäjien välillä, mm. yrityskummisuhteiden kautta. Mielikuva yrittäjyyttä tukevista ja mahdollistavista kunnista kahden suurehkon kaupungin läheisyydessä on Kyrönmaan valttikortti. Kyrönmaan kuntien ja koulujen välisen yhteistyön kautta, elinvoimaisen yrittäjyyden mielikuvaa voidaan vahvistaa edelleen.

Mittarit ja tulostavoitteet painopisteen kehittämistoimille:

- 8 kestävä kehityksen hanketta
  - joista 6 ympäristö- ja ilmastohanketta
- 9 innovoinnin, kasvun ja uudistumisen hanketta (ml. investoinnit)
  - joista 5 maatalouden kokeiluja
- 8 digitalisaation toimenpidettä
- 100 osallistujaa matkailun kehittämistöimiin, joista 25 nuorta osallistujaa
- 350 osallistujaa yrittäjyyden edistämistöimiin, joista 200 nuorta osallistujaa
- 40 tuettua yritystä

- joista 10 uutta yritystä
- joista 5 omistajanvaihdosta
- 25 yrityksen liiketoiminnan kasvu
- 0,4 m€ myönnettyjä yritystukia

5.4 YHYRES uudistavaa yhteistyötä

Tavoitteena on luoda fiksusti verkostoitunut ja omiin vahvuuksiin nojaava alue, joka tukee uuden osaamisen ja ratkaisujen kehittämistä ja soveltamista. YHYRES ry rakentaa aktiivisesti yhteistyötä oppilaitosten ja yritysten, kylien ja yhdistysten, kuntien ja kaupunkien sekä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyö ulottuu myös alueen houkuttelevuuden vahvistamiseen alueellisten, kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa.

Kuva. Yhteistyö luontoarvojen hyödyntämisessä vuonna 2027. Tussitaurit

Kyrönmaata kehitetään sillanrakentajana kahden maakunnan alueella yritysten ja yhdistysten, kuntien, kylien ja oppilaitosten välillä. YHYRES ry välittää alueen tarpeita ja kumppaneita yhteiskehittämiseen ja toimii aktiivisena innovaatiokumppanina erityisesti kestäväen energian, bio- ja kiertotalouden ratkaisujen kehittämisessä ja hyödyntämisessä. Yhteistyötä edistetään uusilla toimintatavoilla, ideoilla ja innovaatioilla esimerkiksi tarjoamalla harjoittelupaikkoja, siirtämällä hiljaista tietoa ja vahvistamalla yrittäjyyskulttuuria. Innovoinnissa ja osaamisen kehittämisessä hyödynnetään Vaasan ja Seinäjoen korkeakouluja ja yliopistoja. Kyrönmaata kehitetään ketteränä kokeilualustana, joka kumpuaa alueen historiasta kauppapaikkana, teollisuus- ja maatalousalueena. Alueen toimijoiden ja ihmisten muutosjoustavuuden kehittäminen vastaa toimintaympäristön kiihtyvään muutostahtiin. Näin uudistetaan liiketoiminta- ja innovaatioekosysteemejä

Yhteistyössä kehitetään ja käytetään digitaalisia alustoja ja osaamista, jotka tukevat osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia. Digitalisaatio tuodaan vahvemmin kyläyhteisöihin ja rakennetaan ylisukupolvisia kohtauspaikkoja ja kokemuksia. Alustatalous antaa mahdollisuuksia paikallisille yhdistyksille, yhteisöille ja urheiluseuroille esimerkiksi palveluportaalin muodossa tuoden uusia jäseniä, harrastusmahdollisuuksia ja virkistää maaseudun asuinalueita. Esimerkiksi päivä aktiivina - kokeilu ja avoimet ovet voivat lisätä kiinnostusta yhdistystoimintaan, kasvattaa yhdistysten jäsenmäärää ja antaa sisältöä asukkaiden elämään. Yhteistyöllä rakennetaan turvallinen, viihtyisä ja elinvoimainen elinympäristö, jossa yhteisöllisyys ja asukkaiden henkilökohtaiset suhteet luovat merkityksellisyyden kokemuksia. Digitaalisesti rakennetaan turvallista ja toimivaa asumista.

Alueen houkuttelevuutta ja matkailua edistetään digitaalisin keinoin. Kulttuuri- ja luontomatkailu saa uusia ulottuvuuksia ja kohderyhmiä digitaalisin keinoin vahvistaen alueen elinvoimaa ja houkuttelevuutta. Alueen kulttuuri- ja luontopalveluita ja niiden viestintää kehitetään yhteistyössä eri toimijoiden, isojen yritysten ja digitaalisten alustojen kanssa. Esimerkiksi kulttuuriympäristöt ja -rakennukset sekä perinnemaisemat hyödynnetään matkailussa. Alueen toimijat osallistuvat verkostojen toimintaan esimerkiksi Green Caren, kulttuuriperintöalueiden ja maatalojen verkostoihin paitsi alueellisesti myös kansallisesti ja kansainvälisesti. Fiksut julkiset yhteydet, esim. julkiset

kyläbussit ja kuljetus juna- ja lentoasemilta tapahtumiin, palvelevat matkailijoiden lisäksi alueen asukkaita sekä rakentavat kestäväää asumista ja matkailua.

Mittarit ja tulostavoitteet painopisteen kehittämistoimille:

- 8 alueen sisäistä yhteistyöhanketta
- 5 alueiden välistä, kansallista ja kansainvälistä yhteistyöhanketta
- 2 tiedonsiirtohanketta
- 2 yhteistyöalustaa
- 80 yhteistyötilaisuutta (omat ja muiden järjestämät)
- 8 kokeilua
  - joista 3 fiksua liikenneratkaisua
- 3000 yhteistyöhön osallistujaa
  - joista 420 nuoria osallistujia

5.5 Kehittämisstrategian yhteenveto

	VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
MAHDOLLISUUDENT	<p>MENESTYMISSTRATEGIA</p> <p>Käytetään sisäisiä vahvuuksia hyödyntämään ulkoisia mahdollisuuksia</p> <p>Vahvistetaan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kulttuuri- ja luontomatkailua 2. Bio- ja kiertotalouden osaamista, innovointia ja hyödyntämistä 3. Lähiruoan tuottamista ja tuotteistamista 4. Elävää ja viihtyisää asuinympäristöä 	<p>KEHITTÄMISSTRATEGIA</p> <p>Parannetaan heikkouksia hyödyntämällä mahdollisuuksia</p> <p>Kehitetään:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nuorten vapaa-ajan toimintaa ja osallisuutta 2. Nuorten yrittäjyyttä sekä yhteistyötä yritysten ja oppilaitosten kanssa 3. Lähipalveluita ja fiksua innovaatioita 4. Kylien ja yhdistysten osallistavaa toimintaa
UHAT	<p>VARAUTUMISSTRATEGIA</p> <p>Hyödynnetään vahvuuksia pienentämään uhkien vaikutusta</p> <p>Tuetaan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elinkeinojen kestäväää ja älykästä uudistumista ja innovointia yhdessä lähialueen korkeakoulujen kanssa 2. Kylien ja yhdistysten osallistavaa toimintaa yhteisöllisyyden vahvistamisessa 3. Tapahtumia ja viestintää identiteetin ja houkuttelevuuden rakentamisessa 	<p>SELVIITYMISSTRATEGIA</p> <p>Pyritään poistamaan /vähentämään heikkouksia ja välttämään uhkia</p> <p>Parannetaan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alueen mielikuvaa viestinnän ja osallistavan toiminnan muodossa 2. Edellytyksiä nuorten paluumuutolle 3. Yhteistyötä erilaisten toimijoiden verkostoissa 4. Perinteisten elinkeinojen osaamista, kestävyyttä ja viestintää

Yllä olevaan yhteenvetotaulukkoon on koottu keskeiset strategiset toimet, joilla hyödynnetään vahvuuksia, parannetaan heikkouksia, pienennetään uhkien vaikutuksia ja tartutaan mahdollisuuksiin.

6. Rahoitussuunnitelma

Maaseudun kehittäminen YHYRES ry:n toiminta-alueella tapahtuu pääosin EU:n maaseuturahaston rahoituksella. Nuorten oma nuoriso-Leader on alueen kuntien rahoittama, samoin Pönkä - pientuki yrityksille. Juuri ensimmäisen hakukierroksen käynnistänyt Interreg Aurora vaikuttaa lupaavalta

Vaasan kaupungin paikallislähtöisen kehittämisen toteuttamisessa. Myös sosiaalirahastoa (ESR) hyödynnetään niin maaseudulla kuin Vaasan paikallislähtöisessä kehittämisessä, mikäli Pohjanmaan Järjestöneuvottelukunnan vetoamiseksi ilmennyt tahtotila kaikkien mahdollisten rahastojen käytöstä kaupunkien paikallislähtöiseen kehittämiseen saa vastakaikua.

YHYRES ry:n alueella maaseutuohjelman rahoitustarve vuosille 2023 - 2027 on 4,8 miljoonaa euroa, josta julkista rahoitussuutusta 3,1 ja yksityistä 1,7 miljoonaa euroa. Rahoitustarve on määritelty aiempien ohjelmakausien toteutuneiden toimenpiteiden sekä alkavan ohjelmakauden strategiatyössä nousseiden tarpeiden mukaan. Tämä tieto on suhteutettu strategian painopistealueisiin ja sen eri osien vaatimaan panostukseen.

Haettava CAP-rahoitus paikallista kehittämisstrategiaa toteuttamiin toimiin:

	EU (43 %)	Valtio (37 %)	Kunta (20 %)	Julkinen rahoitus yhteensä	Julkinen rahoitus yht. €	Yksityinen rahoitus (tavoite 35 %)	Kokonaisrahoitus yhteensä
YHYRES kotona ja kylillä	458.667	394.667	213.333	40 %	1.066.667	358.974 25%	1.425.641
YHYRES vahvaa yrittäjyyttä	229.333	197.333	106.667	20 %	533.333	947.693 66%	1.481.026
YHYRES uudistavaa yhteistyötä	172.000	148.000	80.000	15 %	400.000	129.231 9%	529.231
Strategiaa toteuttavat toimet yhteensä	860.000	740.000	400.000		2.000.000	1.435.898	3.435.898
Toimintaraha	286.666,8	246.666,8	133.333,4	25 %	2.666.667	0	4.102.365

Toimintaraha määräytyy MMM:n kaavion mukaan seuraavasti:

Kehys paikallista strategiaa toteuttaviin toimiin	2 000 000
Luokka kehyksen koon perusteella	1
Toimintarahan määrä alarajalla	0
Toimintarahan määrä alarajan ylittävältä osuudelta	666 667
Toimintaraha yhteensä	666 667
Kokonaisrahoitus	2 666 667

Toimintarahaprosentti (toimintarahan osuus kokonaisrahoituksesta)	25,00 %
---	---------

Maaseutuohjelmassa kuntien rahoitusosuus strategian toteuttamisen julkisesta rahoituksesta pysyy ennallaan 20 %:ssa. Vuotuinen kuntarahoitustarve on 106.666,68 euroa, yhteensä rahoituskaudella 533.333,40 euroa. Väkiluvun muutosten vaikutus eliminoitiin pyytämällä kunnilta sitoutuminen kuntakohtaiseen rahoitukseen könttäsummana koko viiden vuoden ajalle. Alueen kunnat, Laihia, Vaasa ja Isokyrö sitoutuivat tähän. Muiden rahastojen kuntarahan tarpeesta neuvotellaan tapauskohtaisesti.

7. Toimeenpanon kuvaus

7.1. Hallinto

YHYRES ry on toiminut paikallisena Leader-ryhmänä samalla, yhtenäisellä Kyrönmaan alueella vuodesta 1999. Leader-toimintatapa on vakiintunut ja saavuttanut asukkaiden luottamuksen osittain, koska yhdistyksen hallitus kattaa varsin laajasti koko alueen (4 + 4 edustajaa jokaisesta kunnasta). Hallituksen jäsenillä on laaja osaaminen elämän eri osa-alueilta. Leader- ja hankeosaamista vahvistetaan vuotuisilla kehittämisspäivillä ja uusien jäsenten perehdyttämällä. Hallituksen ja henkilöstön toimintaa ohjaa säännöllisesti päivitettävä laatukäsikirja. Tärkeä syy YHYRES ry:n menestymiseen on jatkuva oppiminen. Olemme kehittyneet ALMA-hankerahoittajasta Kyrönmaan luotetuksi kehittäjäksi ja yhdistäväksi voimaksi laajentamalla ja ylläpitämällä verkostoa ja oppimalla hyvistä käytännöistä.

Tällä hetkellä YHYRES ry:n henkilöstön muodostavat toiminnanjohtaja, kehittämissasiantuntija, kehittämissuunnittelija ja osa-aikainen toimistos sihteeri. Yhdistyksellä on yhteinen tiedottaja Leader Aktionin Österbottenin kanssa. Strategian hallinnon ja seurannan YHYRES ry hoitaa toimintarahalla, joka on yhdistyksen hakemalla rahoituskiintiöllä ja MMM:n kaavalla laskettuna 25 % ohjelman julkisesta rahoituksesta. Toimintarahan on tarkoitus riittää kahden henkilön kokoaikaiseen työhön. Hallinnollisten kustannusten vähentämiseksi YHYRES ry ja Liiveri ry tutkivat mahdollisuutena siirtymistä yhteiseen taloushallintoon, kunhan taloushallintokulttuurit ryhmissä sovitetaan toisiinsa. Liiverin kanssa voidaan tehdä myös teemallista yhteistyötä esim. nuoriso- tai kansainväliseen toimintaan liittyen. YHYRES ry toteuttaa muutakin kehittämistoimintaa, kuten kylien kehittämistä ja Vaasan kaupungin paikallislähtöistä kehittämistä. Tällaisiin hankkeisiin palkataan henkilöstöä tarpeen mukaan ulkopuolisista rahoituslähteistä.

Strategiaa hallinnoi YHYRES ry viranomaisten ohjeistuksen mukaan. Päällekkäisen työn vähentämiseksi ja päätöksenteon nopeuttamiseksi Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa sovitaan työnjaosta MMM:n määrittelemällä tavalla. Joustavuuden ja muutosvalmiuden varmistaa jatkuva keskusteluyhteys ja säännölliset tapaamiset ELY-keskuksen kanssa. Toimintarahaa täydennetään tarvittaessa muulla julkisella rahoituksella, kuten Interreg-, Erasmus+ ja kansallisella ESR-rahoituksella.

Yhdistyksen hallitus päättää ja vahvistaa hankkeiden valintakriteerit, joiden perusteella rahoitettavat hankkeet valitaan. Avoin ja syrjimätön valintamenettely toteutuu noudattamalla avointa hakua, yleisesti tiedossa olevia valintakriteereitä sekä esteellisyysäädöksiä. Hallituksen päätökset dokumentoidaan asianmukaisesti.

CLLD Vaasan kaupunkialueilla. Paikallislähtöistä kehittämistä Vaasan kaupunkialueilla toteutetaan hyödyntäen Interreg Aurora -rahoitusta. YHYRES ry on luonut yhteyksiä Uumajan alueen toimijoihin ja uusia kumppanuuksia rakennetaan. Nykyisten kumppaneiden kanssa haetaan maaliskuussa 2023 max. 20000 euron pienhanketta painopisteestä 4. Parempi ja kestävämpi rajat ylittävä yhteistyö, jolla rakennetaan strategia Vaasan ja Uumajan kaupungeissa tapahtuvaksi asukaslähtöiseksi kehittämistoiminnaksi. Strategian toteuttamiseksi haetaan sitten normaali hanke, jonka

kustannusarvio muodostuu strategiatyön pohjalta. Auroran rahoituksen (65 %) lisäksi haetaan kotimainen vastinrahoitus. Alustavasti on suunniteltu kotimaisiksi kumppaneiksi: Vaasan Settlementti, PoHy - Pohjanmaan yhdistykset ja Aktion Österbotten sekä Vaasan kaupunki.

7.2. Verkostoituminen

Leader YHYRES ry:n verkosto on kuvattu laajemmin Dynaamisessa verkostanalyysissä (liite 2). YHYRES ry:n sisäisen resurssin muodostavat työntekijät, hallitus, johtoryhmä ja nuorisosaasto. YHYRES Nuorisosaaston kanssa toiminta on suunnitelmallista ja säännöllistä. Työntekijöillä ja hallituksen jäsenillä on erilaisia rooleja omissa verkostoissaan, jotka kytkeytyvät osaksi yhdistyksen verkostoa. Nuorisosaaston verkostot linkittyvät paremmin yhdistyksen verkostoihin, kun nuorisosaaston jäsenestä tuli YHYRES ry:n hallituksen jäsen. Yhteistyötä Nuorisosaaston kanssa tehdään erityisesti osallistamalla nuoret laajasti mukaan oman elinympäristön kehittämiseen ja markkinoimalla nuorisosaaston Leader rahoitusta.

Yhdistyksen jäsenet ovat osa sisäistä verkostoa. Viestintä on ollut pääosin yhdistykseltä jäsenille. Viestintä on muuttunut selvästi kaksisuuntaisemmaksi sosiaalisessa mediassa, Facebook- ja Instagram -tileillä, joissa saamme nopeaa palautetta ja kehittämisideoita niin jäseniltä kuin muiltakin asukkailta. Yhdistyksen jäsenmäärä vuoden 2021 lopussa oli 269, joista henkilöjäseniä 172 (miehet 83, naiset 89) ja näistä alle 25-vuotiaita nuoria 1. Lisäksi jäsenenä oli yhdistyksiä 32, yrityksiä 65 sekä muita yhteisöjä 6. Määrä on merkittävä pienelle alueelle ja erityisesti yritysjäsenien määrä lisääntyi huomattavasti Pönkä-pienyritystuen myötä.

Yhteistyö on aktiivista ja osa normaalia toimintaa paikallisen ulkoisen verkoston kanssa, joka muodostuu hankehakijoista, maakuntien Leader-ryhmistä, Kyrönmaan kyläyhdistyksistä, alueen kunnista, alueen yrittäjäyhdistyksistä ja kehittäjistä sekä paikallisesta mediasta. Yhteistyö on vastavuoroista ja aktiivista erityisesti VASEK - Vaasanseudun kehitys Oy:n, Pohjanmaan ELY:n, Pohjanmaan liiton, Aktion Österbotten ry:n, Leader Pirityiset ry:n, Pohjanmaan liikunta ja urheilu ry:n, Vaasan yliopiston ja ammattikorkeakoulun sekä alueellisen median kanssa. Pohjanmaan Yhdistysten kanssa yhteistyötä rakennetaan erityisesti Vaasan asukaslähtöisen kehittämisen merkeissä.

Viimeisen reilun vuoden aikana Etelä-Pohjanmaan ELY ja Etelä-Pohjanmaan liitto ovat osa alueellista verkostoa, kun Isokyrö on vaihtanut maakuntaa. Samalla YHYRES ry:n rooli yhteistyön rakentajana kasvaa, kun se toimii kahden maakunnan alueella. Maakuntaliittojen kanssa toimintamme keskittyy alueen kehittämiseen, esim. osallistumme EP-liiton kulttuurimatkailua edistävään toimintaan sekä Pohjanmaan liiton osalta olemme mukana maakunnan yhteistyöryhmässä ja sihteeristössä.

Valtakunnallisen verkoston keskeisimmät kumppanit ovat Ruokavirasto ja Maa- ja metsätalousministeriö, jotka viranomaisina ohjaavat Leader-toimintaa. Ruokavirasto toimii myös hanke- ja myös toimintarahan maksajana. Se myös tuottaa ohjelmaan liittyvää markkinointi- ym. materiaalia. Suomen kylät ry toimii Leader-ryhmien kattojärjestönä ja eduntekijänä erityisesti Leader-asiamiehen toiminnalla. Team Finland on merkittävä valtakunnallinen kumppani yrityskehityksessä. Maaseutuverkosto tukee ja yhdistää kaikkia maaseutuohjelmaa toteuttavia tahoja paitsi kotimaassa myös kansainvälistymistoimissa.

Yhdistyksen kansainvälinen verkosto rakentuu tällä hetkellä kahdesta Leader-ryhmästä, joten se on tärkeä toiminnan kehittämisen kohde. Viron Pölvamaa Partnerluskogun kanssa on toimittu yhteisessä luonnontuotehankkeessa. Sen ja Leader Kuudesta ry:n kanssa on sovittu jatkettavan yhteistyötä vihreässä siirtymässä jatkossakin. Aluksnes Lauku Partneriba Latviasta on pitkäaikainen kumppani, jonka kanssa on pyritty vuosien varrella löytämään yhteisiä hankeaihoita. Suhteita Uumajan seudun toimijoihin vahvistetaan kaupunkileaderin rakentamiseksi. Kv-verkoston rakentamisessa hyödynnetään vertaisauditointikumppanin Leader Pohjois-Satakunnan laajoja yhteyksiä ja sen tehokasta kv-aktivointitoimintaa. Kv-toiminnan tavoitteena on erityisesti nuorten kv-yhteistyön lisääminen ja uusien hyvien käytäntöjen omaksuminen Kyrönmaalle. Myös yritysten vientiponnisteluja ollaan valmiina tukemaan.

7.3. Aktivointi

Aktivoinnin tavoitteena on saada asukkaat ja yritykset toteuttamaan alueen kehittämistä hankkeilla ja muulla Leader-ryhmän keinovalikoimalla. Aktivoinnilla ohjataan toimijoita toteuttamaan strategian tavoitteita. Usein yhteisöt tavoittelevat yksittäisen epäkohdan korjaamista, joten neuvonnan avulla

voidaan ohjata hakijaa toteuttamaan samalla älykkäitä ja kestäviä ratkaisuja toiminnan tehostamiseen. Näin voidaan edistää ilmastonmuutosta hillitseviä ja siihen mukauttavia toimia.

YHYRES ry:n aktivointi on toiminut hyvin menneellä ohjelmakaudella, mistä osoituksena on 90 uutta hanketoimijaa. Yhteistyö Vaasan Seudun Kehitys Oy:n kanssa on tuottanut erityisen hyvin uusia hakijoita yritys kentästä. Alueen eri toimijat ovat saaneet tietoa, neuvontaa ja koulutusta Leader-toiminnan mahdollisuuksista. Kun hanketoiminnan periaatteet on opittu, ovat kyrönmaalaiset rohkeasti toteuttaneet seudun elinvoimaa ja elämisen edellytyksiä kehittäviä hankkeita. Yhteistyössä Vaasan Seudun Kehitys Oy:n räätälöidään yritysaktivointia, neuvontaa tehdään myös sähköisin menetelmin sekä aktivointitilaisuuksia järjestämällä ja osallistamalla yrittäjien järjestämiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin.

Alueen asukkaiden aktivoinnissa käytetään useita eri keinoja. Sosiaalisen median hyödyntäminen ja sähköinen viestintä tulevat olemaan yhä laajemmassa käytössä. Tämä lisää tarvetta henkilökohtaiseen neuvontaan ja aktivointiin erityisesti seniorihanketoimijoiden keskuudessa. Nuorten tavoittamiseksi on oleellista hakeutua uusiin nuorison suosimiin some-kanaviin. Kaupunkialueella asukkaiden aktivointia tehdään yhteistyössä Aktion Österbottenin, Pohjanmaan Yhdistykset ry:n ja Vähänkyrön aluelautakunnan kanssa käyttäen hyväksi sähköisiä mahdollisuuksia, aktivointityötä verkoston keskuudessa sekä aktivointitilaisuuksien ja tapahtumien järjestämistä.

Toteutettua dynaamista verkostanalyysiä hyödynnetään eri kohderyhmille suunnatun aktivoinnin suunnittelussa kumppaneita ja heidän verkostojaan käyttäen. Perinteistä alueelle jalkautumista ei unohdeta ja edelleen panostetaan uusien toimijoiden aktivointiin. Aktivoinnissa otetaan huomioon ihmisten oman ajan arvostus ja panostus itselle vain todella tärkeisiin asioihin. Kun yksilön oma etu ja yleinen hyöty kulkevat käsi kädessä, on kiinnostus kehittämistoimintaan herännyt.

7.4. Viestintä

Leader-toiminnalle on luontaista verkostojen rakentaminen ja erilaisten verkostojen toimintaan aktiivisesti osallistuminen. Tämä on tärkeää myös strategian toteuttamisen mahdollistamiseksi. Verkostojen rakentamisen ja ylläpitämisen ytimessä on viestintä. Sen tehtävänä on kasvattaa tietoisuutta yhdistyksemme olemassaolosta ja tavoitteista, kutsua mukaan uusia toimijoita ja tiedottaa tukimahdollisuuksista. Ulkoisella viestinnällä pyrimme vaikuttamaan alueemme kehittämiseen ja vahvistamaan myönteistä suhtautumista Leader-toiminnan tavoitteisiin ja tuomaan esiin Cap-ohjelman vaikuttavuutta.

Viestinnän pohjaksi päivitetään viestintäsuunnitelma. Se johdetaan yhdistyksen strategiasta – tavoitteista, arvoista, visiosta, missiosta. Viestintäsuunnitelma jalkauttaa omalta osaltaan yhdistyksen strategisia tavoitteita käytäntöön yhdessä koko henkilökunnan kanssa. Lisäksi laaditaan viestinnän vuosikello ja tarvittaessa erillinen sosiaalisen median suunnitelma. Viestintä ei ole enää yksisuuntaista tiedottamista, vaan lähes kaikki ulkoinen viestintä on kaksisuuntaista. Sosiaalisessa mediassa on oltava vuorovaikutuksessa kohderyhmiin ja mietittävä sisältöä niin, että se vastaa käyttäjien tarpeisiin.

Myös sisäistä viestintää tulee edelleen kehittää, jotta saamme tehostettua hallitusten jäsenten työtä ja hyödynnettyä heidän verkostojaan. Sosiaalisen median aikana, jolloin kanavia hallinnoidaan itse, on ansaittu medianäkyvyys edelleen tärkeää. Siihen panostetaan laadukkailla tiedotteilla ja valmiilla jutuilla ja samalla varmistetaan myös nykyinen, hyvin toimiva yhteistyö paikallislehden kanssa.

8. Seuranta ja arviointi

Strategian seuranta tapahtuu virallisten indikaattoreiden avulla. Lisäksi otetaan käyttöön Leader-ryhmän omia laatukäsikirjasta johdettuja seurantatyökaluja. Itsearviointia toteutetaan vuosittain. Sen avulla seurataan kauden aikana, miten hyvin YHYRES ry on onnistunut saavuttamaan asetetut tavoitteet. Rahoituskauden aikana toteutetaan kaksi ulkopuolista arviointia, toinen noin puolivälissä ja toinen kauden päätyttyä.

Taulukko. Strategian seuranta, arviointi ja mittarit

Osaprosessi	Toimenpiteet	Mittari	Määrällinen tavoite/kausi	Mittaustapa
TIEDOTUS Hanke- ja yritystuet Yleinen Leader-tiedottaminen	Tiedotteet, esitteet, nettisivut, some, teemajutut, hyvät käytännöt, erilaiset info-tilaisuudet, koulutukset ja julkaisut, henkilökohtaiset kontaktit	Tiedotteet, esitteet ym. Julkaisut, määrä Somejulkisuus Nettisivujen kävijämäärät Lehtijuttujen lukumäärä, julkaisut Rahoituksen kysyntä	Julkaisuja 15 Seuraajat somessa 3000 Kotisivujen kävijämäärä 5000 Lehtijuttuja 200 400 kyselyä rahoituksesta	Materiaalit, toimet ja kävijämäärät kirjataan raporttiin Tiedot somekanavista Yhteydenotot kirjataan ja merkitään vuosiraporttiin
AKTIVOINTI	Tilaisuudet (yleiset, räätälöidyt), muiden järjestämät, kasvokkaiset tapaamiset) Osallistumiset messuille, tapahtumiin Sosiaalisen median kanavat	Tilaisuuksien määrät, pop-up-tapahtumat, kampanjat Osallistujamäärät, Arviointikysely asiakkaille ja sidosryhmille Hankehakemusten lukumäärä Yhteydenottojen määrä	60 1300 42 140 350	Tilaisuudet ja viestintätoimet kirjataan raporttiin Osallistujalistat Kysely Tiedot Hyrrässä Yhteydenotot kirjataan raporttiin
NEUVONTA	Henkilökohtainen, koulutustilaisuudet, hanketreffit Hankeideoiden jalostaminen	Neuvontakohtaamisten määrä: tapaamiset, puhelin, s-posti, muut Järjestetyt tilaisuudet lkm Hakemusten laatu, ELY:n hyväksymien hankkeiden lkm	Neuvonta-kohtaamisia 250 25 järjestettyä neuvontatilaisuutta Hyväksytyjä hankkeita ja toimenpiteitä 100	Merkitään muistiin, yhteenveto vuosiraporttiin Osallistujalistat Hyrrä, vuosiraportointi
HANKKEIDEN PÄÄTÖKSENTEKO	Hakemuksen käsittely Rahoituksen myöntö tai myöntämättä jättäminen	Käsittelyajat Hakemusten määrä ja laatu ELY:n hyväksymien hankkeiden lukumäärä	Täydennyspyyntö 5 arkipäivässä hakemuksen jättämisestä. Hakemus käsitellään hallituksessa keskimäärin 40 päivässä	Hyrrä, raportointi Hankesuunnitelma Hankkeen loppuraportti Hyrrä, raportointi
TOIMINNAN JOHTAMINEN Hallinta, arviointi ja seuranta	Kehyksen seuranta Strategian seuranta Tavoitteiden seuranta Tuoksien seuranta Vuosisraportti Itsearviointi Vaikuttavuuden arviointi	Rahoitettujen hankkeiden lukumäärä, hakemusten lukumäärä, hylätyt hankkeet lukumäärä Seurantatiedot toimitetaan ajoissa Vuosisraportin tiedot Asiakaspalaute hankkeiden osalta Ulkoiset arvioinnit, itsearviointi	Rahoitettuja tukia 100 Hylätyt yms. hankkeet 30 kpl Ei peruttuja tai keskeytyneitä hankkeita Ei takaisinperintöjä Ei myöhästyneitä seurantatietoja 4 itsearviointia Arvosana 4,5 asteikolla 1-5 2 ulkoista arviointia	Hyrrästä tiedot vuosiraportointiin ja hallituksen kokouksiin Subjekttiivinen arvio Toteutetaan asiakastytyväisyyskysely hankkeille
RAHOITUKSEN TOTEUTUMINEN	Rahoituskiintiön käyttö	Rahoituksen jakautuminen painopistealueittain	Painopiste 1 40% Painopiste 2 20 % Painopiste 3 15 % Leader 25 %	HYRRÄ, seuranta hallituksen kokouksissa ja vuosiraportilla
	Yksityisrahoituksen	Yksityisrahoituksen osuus kokonais-	35 %	HYRRÄ, seuranta hallituksen

	kertyminen	rahoituksesta		kokouksissa ja vuosiraportilla
--	------------	---------------	--	--------------------------------